

2002 YILI OCAK-MAYIS DÖNEMİ

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerinin eski ve yeni sunumuna ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, “[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye’nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)” başlıkları altında yer almaktadır.

2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar, “Eski Sunum” çerçevesinde aşağıda sunulmaktadır:

A- CARİ İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında, 2002 Ocak-Mayıs döneminde dış ticaret açığı % 16,2 oranında azalarak 1.867 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 3,5,
- bavul ticaretinin % 24,1,
- ithalat harcamalarının ise (CIF) sadece % 1 oranında artmasıdır.

Diğer taraftan, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 64,5 oranında azalarak 983 milyon ABD doları olmuştur.

Sonuç olarak, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 544 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde 884 milyon ABD doları açık vermiştir.

I- Dış Ticaret

2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde, 1.289 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 14.251 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde 1.600 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 15.335 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 236 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 16.479 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde, 481 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 17.202 milyon ABD dolarına çıkmıştır.

Bu gelişmeler sonucunda, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 2.228 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde % 16,2 oranında azalışla 1.867 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	Ocak-Mayıs 2001	Ocak-Mayıs 2002	% Değişim
İhracat FOB	14.251	15.335	7,6

Bavul ticareti	1.289	1.600	24,1
İthalat FOB	-16.479	-17.202	4,4
Altın ithalatı	-236	-481	103,8
Dış Ticaret Açığı	-2.228	-1.867	-16,2

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, bir önceki yılın aynı dönemine göre % 0,4, **faiz gelirleri** % 29,1, **diğer mal ve hizmet gelirleri** ise % 50,9 oranında azalarak sırasıyla 2.111 milyon ABD doları, 957 milyon ABD doları ve 1.785 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderleri** % 2,1 oranında artmış, **faiz giderleri** % 11,2, **diğer mal ve hizmet giderleri** ise % 21,3 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 715 milyon ABD doları, 2.666 milyon ABD doları ve 1.838 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 37,3 oranında azalarak 835 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım kaleminde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 1.777 milyon ABD doları azalarak 153 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım ise 2001 Ocak-Mayıs döneminde 318 milyon ABD doları, 2002 yılının aynı döneminde ise 22 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde **doğrudan yatırımlar** net 131 milyon ABD doları giriş göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 169 milyon ABD doları net tahvil geri ödemesi, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde 871 milyon ABD doları tutarında **tahvil ihracı yoluyla net borçlanma** gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 126 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde 1.577 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 3.267 milyon ABD doları net satım, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde 555 milyon ABD doları net alım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 3.562 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise 151 milyon ABD doları net çıkışla sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 1.333 milyon ABD doları net çıkış, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise 1.008 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yer alan kalemlerden; **uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 4.243 milyon ABD dolarından 5.587 milyon ABD dolarına çıkmış olup, “**Diğer Sektörler**”in borçlanmasında 1.007 milyon ABD doları, “**Bankacılık Sektörü**” borçlanmasında 336 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Anapara geri ödemeleri 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde, 5.589 milyon ABD dolarından Ocak-Mayıs 2002’de 4.817 milyon ABD dolarına düşmüştür.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 13 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde 238 milyon ABD doları artış görülmüştür.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-Varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 128 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde bu tutar 237 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 737 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise 1.344 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-Yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 3.775 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise 1.029 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kaleminde 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde net 1.946 milyon ABD doları, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise net 64 milyon ABD doları geri ödeme gerçekleşmiştir.

Diğer sektörlere ait **Ticari krediler** kaleminde 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde net 888 milyon ABD doları geri ödeme, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise net 156 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde net 219 milyon ABD doları kullanım, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise net 511 milyon ABD doları geri ödeme gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 2.593 milyon ABD doları ve 394 milyon ABD doları net geri ödeme göstermiştir.

Mevduat hesapları, 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 1.182 milyon ABD doları azalmış, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde de kredi mektuplu döviz tevdiat hesabında 305 milyon ABD doları artışa karşın özellikle, yurtdışında yerleşik bankaların bankalar nezdindeki hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 635 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 2001 yılı Ocak-Mayıs döneminde 1.353 milyon ABD doları azalmış, 2002 yılı Ocak-Mayıs döneminde ise 2.649 milyon ABD doları artmıştır.